

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI
NA USALAMA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA YA MAMBO
YA NDANI YA NCHI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026 PAMOJA NA
MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA
WIZARA HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027**

---

*[Imetolewa chini ya Kanuni ya 121 (9) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, 2025]*

Mei, 2026

YALIYOMO

Ukurasa

ORODHA YA VIELELEZO	ii
SEHEMU YA KWANZA.....	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Maelezo ya Jumla	1
1.2 Msingi wa Taarifa	1
1.3 Mawanda ya Taarifa	2
1.4 Muundo wa Taarifa	4
SEHEMU YA PILI	5
2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026	5
2.1 Maelezo ya Jumla	5
2.2 Uchambuzi.....	5
2.2.1 Hali ya Utekelezaji wa Miradi iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2025/2026.....	6
2.2.1.1 Mradi Na. 6339 – Ukarabati wa Majengo ya Chuo cha Uhamiaji, Mkoani Kilimanjaro.....	6
2.2.1.2 Mradi Na. 6582 Ujenzi na Maboresho ya Shule ya Polisi, Kilimanjaro.....	7
2.2.1.3 Mradi Na.6582 Ukarabati wa Kituo cha Zimamoto na Uokoaji , Morogoro.....	9
2.2.1.4 Mradi Na. 6305 Ujenzi wa Magereza Msalato, Dodoma....	11
2.2.1.5 Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri....	12
2.2.2 Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato (Maduhuli)	12
2.2.3 Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina	16
SEHEMU YA TATU	21
3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027	21
3.1 Maelezo ya Jumla	21
3.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027.....	21
3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027	22
3.4 Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo	24
SEHEMU YA NNE	26
4.0 MAONI, USHAURI NA HITIMISHO	26
4.1 Maoni ya Kamati.....	26
4.2 Ushauri wa Jumla	28
4.3 Ushauri Mahsus.....	29
4.4 Hitimisho.....	31
Kiambatisho 1	34

ORODHA YA VIELELEZO

Ukurasa

Kielelezo Na. 1: Ulinganisho wa Makadirio ya Mapato na Makusanyo kwa kila Fungu hadi Februari, 2026	13
Kielelezo Na. 2: Ulinganisho wa Makadirio ya Mchango wa kila Fungu katika Mapato na Mchango halisi kwenye Makusanyo.....	14
Kielelezo Na. 3: Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa kila Fungu)	17
Kielelezo Na. 4: Makadirio ya Uwiano wa Ainda za Matumizi ukilinganishwa na Uwiano wa Upatikanaji wa Fedha kwa aina za Matumizi.....	17
Kielelezo Na. 5: Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa kila Fungu	18
Kielelezo Na. 6: Uwiano wa Makadirio ya Makusanyo kwa kila Fungu	23
Kielelezo Na. 7: Makadirio ya Fedha za Mapato na Matumizi kwa Mwaka 2026/2027	25

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 121 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, 2025, naomba kutoa shukrani zangu za dhati kwako na kuwasilisha Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kuhusu Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2025/2026, pamoja na Maoni na Ushauri wa Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa mwaka wa fedha 2026/2027. Aidha, naliomba Bunge lako Tukufu liweze kuipokea taarifa hii, kuikubali na kuidhinisha Bajeti ya Wizara hiyo kama ilivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

1.2 Msingi wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, msingi wa taarifa hii ni majukumu ya Kamati kwa mujibu wa Kifungu cha 6 (3) na Kifungu cha 7(1) (a) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Bunge, pamoja na masharti ya Kanuni ya 121(4) ya Kanuni za Bunge. Kanuni hizo kwa pamoja, zimeweka masharti yanayohusu uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji na Makadirio ya Matumizi ya Wizara kabla ya kujadiliwa Bungeni. Kwa masharti hayo, Kamati ilitekeleza jukumu la uchambuzi wa Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti kwa mwaka wa fedha 2025/26 na makadirio ya mapato na matumizi kwa mwaka wa fedha

2026/2027 kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi na kupata maudhui ya Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, sambamba na uchambuzi huo, Kamati ilizingatia masharti ya Kanuni ya 120 (1) ya Kanuni za Bunge yanayohusu kutembelea na kukagua utekelezaji wa miradi iliyotengewa fedha kwa mwaka wa fedha unaoisha. Kazi hiyo, ilifanyika kati ya tarehe 11 na 18 Machi, 2026. Nafurahi kulijulisha Bunge lako Tukufu kuwa, uchambuzi wa taarifa ya utekelezaji wa Bajeti ya maendeleo kwa mwaka wa fedha 2025/2026 ulitumia matokeo ya ziara ya ukaguzi wa miradi inayotekelezwa na Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

1.3 Mawanda ya Taarifa

Mheshimiwa Spika, mawanda ya Taarifa ya Uchambuzi wa Kamati kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Wizara yanategemea muundo na majukumu ya Wizara inayohusika. Muundo na Majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi umejengwa kwenye msingi wa Hati Idhini kwa mujibu wa Tangazo la Serikali Na. 383 na 385 la tarehe 7 Mei, 2021 pamoja na marekebisho yaliyofanyika kwa Tangazo la Serikali Na. 534 la tarehe 2 Julai, 2021.

Mheshimiwa Spika, Wizara hii ilianzishwa na kupewa majukumu ya kushughulikia uandaaji, utekelezaji na usimamizi wa sera zinazohusu usalama wa raia na mali zao, uhamiaji, wakimbizi na uraia nchini. Aidha, Wizara hii

inahusika na utekelezaji wa majukumu ya Jeshi la Polisi, Jeshi la Magereza, Jeshi la Zimamoto na Idara ya Uhamiaji. Vilevile, Wizara imepewa wajibu wa kusimamia na kuratibu masuala ya Huduma za Wakimbizi, Vitambulisho vya Taifa, Usajili wa Jumuiya za Kidini na zisizo za Kidini, kupambana na Biashara haramu ya usafirishaji wa Binadamu na Huduma za Uangalizi (Probation).

Mheshimiwa Spika, kwa wigo huo wa majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi, uchambuzi uliofanywa na Kamati umejumuisha Mafungu matano (5) ya kibajeti ambayo ni:-

- (i) Fungu 14 - Jeshi la Zimamoto na Uokoaji;
- (ii) Fungu 28 - Jeshi la Polisi;
- (iii) Fungu 29 - Jeshi la Magereza;
- (iv) Fungu 51 - Wizara (Makao Makuu) ikiwemo Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA); na
- (v) Fungu 93 - Idara ya Uhamiaji

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya utekelezaji wa majukumu ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/2026 ilitengwa kwenye mafungu hayo, halikadhalika bajeti inayoombwa kwa mwaka wa fedha 2026/2027 nayo imetengwa kwenye mafungu hayo. Kwa msingi huo, uchambuzi unaozingatia mafungu hayo, umegusa wigo mpana wa dhima ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

1.4 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, muundo wa taarifa hii umezingatia Kanuni ya 145(a-c) ya Kanuni za Bunge, 2025 kuhusu Muundo wa Taarifa ya Kamati ya Bunge inayoingia Bungeni. Kwa msingi huo, Taarifa hii imegawanyika katika sehemu zifuatazo:-

- (a) Sehemu ya Kwanza, inayohusu maelezo ya utangulizi na kubainisha msingi, mawanda na muundo wa Taarifa;
- (b) Sehemu ya Pili, inayobainisha uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa majukumu ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/2026;
- (c) Sehemu ya Tatu, ambayo inayohusu uchambuzi wa mpango wa makadirio ya mapato na matumizi kwa mwaka wa fedha 2026/2027; na
- (d) Sehemu ya Nne inayoeleza Maoni na Ushauri wa Kamati kutokana na uchambuzi pamoja na kuhitimisha taarifa.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 120(2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Kamati ilifanya uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mafungu yote matano, ambao umezingatia mambo muhimu yaliyobainika katika utekelezaji wa bajeti inayoisha.

2.2 Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, sehemu hii inahusu uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji kwa mwaka wa fedha 2025/2026 kwa kuzingatia kifungu cha 6(3)(c) cha Nyongeza na Nane, ambacho kinaipa Kamati jukumu la kusimamia shughuli za Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi pamoja na uzingatiaji wa kifungu cha 7(1)(a-d). Uchambuzi umegusia mambo yafuatayo:-

- (i) Hali ya Utekelezaji wa Miradi iliyotengewa fedha kwa mwaka wa fedha 2025/2026;
- (ii) Uzingatiaji wa Maazimio ya Bunge;
- (iii) Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato; na
- (iv) Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa mambo hayo muhimu kwa Bunge utasaidia katika kujua namna Serikali ilivyotekeleza Bajeti kama ilivyoidhinishwa kwa mwaka wa fedha 2025/2026. Aidha, Bunge litakuwa kwenye nafasi nzuri zaidi ya kujadili na kushauri kuhusu hotuba ya Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi.

2.2.1 Hali ya Utekelezaji wa Miradi iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2025/2026

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 120 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge 2025, Kamati ilitembelea na kukagua miradi minne katika mikoa ya Dodoma, Kilimanjaro na Morogoro inayotekelezwa na Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Miradi iliyokaguliwa ni ile inayotekelezwa na Fungu 28 -Jeshi la Polisi, Fungu 93 - Idara ya Uhamiaji, Fungu 14 - Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na Fungu 29 - Jeshi la Magereza.

Lengo la ukaguzi huo ni kuliwezesha Bunge kuelewa hali ya utekelezaji, na upatikanaji wa fedha kama zilivyoidhinishwa na hivyo kuweza kutoa ushauri wake.

2.2.1.1 Mradi Na. 6339 – Ukarabati wa Majengo ya Chuo cha Uhamiaji, Mkoani Kilimanjaro.

Mradi huu unahusu ukarabati wa majengo ya utawala (administration block) katika Chuo cha Uhamiaji (TRITA), mkoani

Kilimanjaro na unatekelezwa kwa utaratibu wa *force account*. Kamati ilielezwa kuwa, mradi huu ulioanza kutekelezwa tarehe 20 Oktoba, 2025 ulitengewa **shilingi 240,000,000.00/=** na ulitarajiwa kukamilika Aprili, 2026.

Hadi wakati Kamati inakagua mradi huu, kiasi cha **shilingi 239,820,000.00/=** sawa na **asilimia 99.9** ya fedha iliyotengwa kilikuwa kimepokelewa, na utekelezaji wake ulikuwa umefikia **asilimia 60**.

Katika ukaguzi wake, Kamati ilibaini kuwa hali ya utekelezaji wa mradi ni ya kuridhisha, licha ya kuwepo kwa changamoto ya ucheleweshaji wa fedha kutoka hazina.

2.2.1.2 Mradi Na. 6582 Ujenzi na Maboresho ya Shule ya Polisi, Kilimanjaro.

Mradi huu unaohusu maboresho ya shule ya Polisi Tanzania, mkaoni Kilimanjaro ulianza kutekelezwa mwaka 2024 kwa fedha kutoka mfuko Mkuu wa Serikali. Jumla ya **shilingi 25,000,000,000.00/=** zilitengwa kwa ajili ya mradi huu ili kugharamia ujenzi wa mabweni ya wanafunzi, nyumba za walimu, madarasa

na kumbi za kufundishia (lecture halls). Hadi wakati Kamati inatembelea na kukagua mradi huu, kiasi cha **shilingi 23,000,000,000.00/=** kilikuwa kimepokelewa katika awamu nne.

Aidha, Kamati ilielezwa kuwa **shilingi 475,000,000.00/=** zilizopokelewa kutoka mfuko wa Tuzo na Tozo wa Jeshi la Polisi na kuelekezwa mahsusi kwenye ukarabati wa mabweni, zimeombewa kibali ili zitumike katika mradi huu ambao unatekelezwa kwa utaratibu wa *force account*.

Wakati wa ukaguzi wa Kamati, ujenzi wa majengo saba (7) kwa ajili ya mabweni ya wanaume, mabweni ya wanawake na majengo ya makazi ya askari wakufunzi ulikuwa ukiendelea katika hatua mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, Kamati iliridhishwa na utekelezaji wa mradi huu ambao ukikamilika utaongeza uwezo wa shule kuhudumia askari na wanafunzi. Mabweni ya wanaume yatakua na uwezo wa kuhudumia wanafunzi **1,458** ikilinganishwa na wanafunzi **490** kwa majengo ya zamani, hii ni sawa na ongezeko la **asilimia 197.6**.

Aidha, mabweni ya wanawake yatakua na uwezo wa kuhudumia wanafunzi **1,412** ikilinganishwa na wanafunzi **490** kwa majengo ya zamani, hii ni sawa na ongezeko la **asilimia 188**. Vilevile, majengo mawili ya makazi ya askari yatakuwa na uwezo wa kuhudumia familia **24** ikilinganishwa na majengo manne ya zamani yaliyokuwa na uwezo wa kuhudumia familia **8** tu. Mradi huu unatarajiwa kuleta manufaa mengi, hivyo ni rai ya Kamati kwamba, utekelezaji wake usimamiwe vizuri na kuhakikisha unakamilika kwa wakati.

2.2.1.3 Mradi Na.6582 Ukarabati wa Kituo cha Zimamoto na Uokoaji , Morogoro.

Mradi huu unahusu ukarabati wa Majengo ya Ofisi za Zimamoto, mkoani Morogoro ambayo kwa mujibu wa taarifa iliyowasilishwa kwenye Kamati yalikuwa na zaidi ya miaka 50 bila kufanyiwa ukarabati. Utekelezaji wa mradi ulianza Juni, 2025 na ulipangwa kukamilika Aprili, 2026 kwa gharama ya **shilingi 300,000,000.00/=**. Hadi wakati wa ukaguzi wa Kamati, kiasi cha **shilingi 299,976,000.00/=** sawa na **asilimia**

99 kilikuwa kimepokelewa na mradi unatekelezwa kwa utaratibu wa *force account* ukiwa umefikia **asilimia 97.5**.

Mheshimiwa Spika, Kamati imeridhishwa na utekelezaji uliofanyika kwenye mradi huu kwani si tu umesaidia kuboresha muonekano wa majengo na taswira ya kituo, bali pia ni jambo linachangia kuboresha mazingira ya kazi na hivyo kuongeza ufanisi wa kiutendaji kwa kituo hicho. Hata hivyo, Kamati ilibaini changamoto ya uchakavu na upungufu wa samani katika kituo hicho jambo linalotia doa ukarabati uliofanyika.

Hivyo, Kamati ina maoni kwamba, Wizara iharakishe mchakato wa upatikanaji wa samani katika kituo hicho ili maboresho yaliyofanyika yaweze kuwa na tija. Aidha, Wizara iliwezeshe jeshi hili kukarabati na kuboresha majengo ya vituo vya zimamoto katika maeneo mengine nchini ili kuliwezesha kutoa huduma bora zinazoendana na teknolojia ya kisasa.

2.2.1.4 Mradi Na. 6305 Ujenzi wa Magereza Msalato, Dodoma

Mradi huu unahusu ujenzi wa majengo mbalimbali ya Magereza Msalato, mkoani Dodoma na utekelezaji wake ulianza Machi, 2025. Lengo la mradi ni kuwezesha kuwa na gereza la kisasa lenye miundombinu wezeshi kwa shughuli za urekebishaji wafungwa. Kamati ilielezwa kwamba, mradi huu unaotekelezwa kwa awamu unakadiriwa kugharimu **shilingi 20,121,846,709.43/=** na kukamilika kwake kutawezesha gereza kuongeza idadi ya wafungwa na mahabusu wanaohudumiwa. Aidha, gereza litawezesha mahabusu na wafungwa kufuatilia uendeshaji wa kesi kwa njia ya mtandao kutokana na mifumo ya TEHAMA itakayosimikwa kupitia mradi huu.

Katika mwaka wa fedha 2025/2026 mradi ulitengewa **shilingi 1,000,000,000.00/=** ambazo hadi wakati Kamati inafanya ukaguzi zilikuwa hazijatolewa. Hatua hiyo ililifanya Jeshi la Magereza kutumia **shilingi 83,000,000.00/=** kutoka vyanzo vyake vya ndani ili kutekeleza sehemu ya mradi katika

mwaka huu wa fedha.

Kamati inaona kwamba, hatua ya kutopatikana kwa fedha za utekelezaji wa mradi kama zilivyoidhinishwa na Bunge kunaathiri na kutachelewesha kukamilika kwa mradi na hivyo kuchelewesha kufikiwa kwa mafanikio yanayotarajiwa.

2.2.1.5 Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri

Mheshimiwa Spika, wakati wa kupitia Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2025/2026, Kamati ilitoa Maoni na Ushauri katika maeneo ambayo iliona yanatakiwa kufanyiwa kazi na kuongezewa nguvu katika utekelezaji wake. Taarifa zilizowasilishwa mbele ya Kamati na kutolewa ufafanuzi zilionesha kuwa Serikali imezingatia na inaendelea kuzingatia ushauri uliotolewa na Kamati. Maelezo zaidi kuhusu ufafanuzi huo yanaonekana katika **kiambatisho Na. 1**.

2.2.2 Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato (Maduhuli)

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa hali ya ukusanyaji

wa mapato umezingatia ulinganisho wa namna zifuatazo:-

- (i) Ulinganisho wa hali ya ukusanyaji wa mapato kati ya kipindi cha Februari, 2025 na Februari, 2026.
- (ii) Ulinganisho wa kiasi kilichokusanywa na Makadirio kwa kila fungu kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 01**
- (iii) Ulinganisho wa mchango wa kinachokusanywa na mchango wa kiasi kilichokadiriwa kwa kila fungu kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 02.**

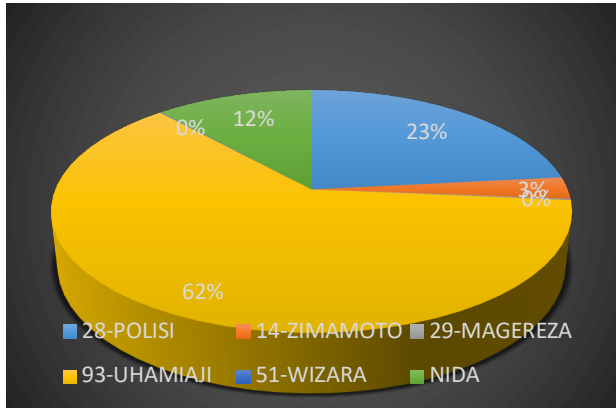
Kielelezo Na. 1: Ulinganisho wa Makadirio ya Mapato na Makusanyo kwa kila Fungu hadi Februari, 2026

FUNGU		Makadirio ya Mapato mwaka 2025/2026	Makusanyo hadi Februari, 2026	Asilimia Ukusanyaji	Asilimia uchangiaji
14 – Zimamoto		15,000,000,000	9,676,526,420	65	2.8
28 – Polisi		120,500,000,000	85,089,918,157.98	70.6	24.6
29 – Magereza		1,000,000,000	717,131,306.94	72	0.2
51- Wizara	Wizara	500,000,000	208,658,600	42	0.06
	NIDA	60,000,000,000	40,351,440,513.07	67.2	11.6
93- Uhamiaji		320,000,000,000	209,714,698,952	66	60.7
JUMLA		517,000,000,000	345,758,373,950	67	100

Chanzo: Randama ya Wizara 2026/2027

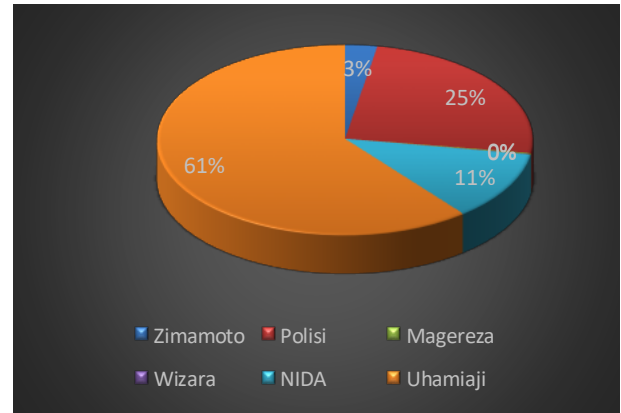
Kielelezo Na. 2: Ulinganisho wa Makadirio ya Mchango wa kila Fungu katika Mapato na Mchango halisi kwenye Makusanyo

MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA KILA FUNGU KUTOKANA NA BAJETI.

Chanzo: *Randama ya Wizara 2026/2027*

MCHANGO WA MAKUSANYO KWA KILA FUNGU HADI ROBO YA TATU YA UTEKELEZAJI

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati umebaini mambo yafuatayo:-

- (i) Katika mwaka wa fedha 2025/2026 Wizara ikijumuisha Mafungu yake yote matano ilikadiriwa kukusanya **shilingi 517,000,000,000.00/=**, na kiasi cha makusanyo hadi Februari, 2026 kilikuwa **shilingi 345,758,373,950.00/=** sawa na **asilimia 67** ya lengo la mwaka;
- (ii) Makusanyo ya Jeshi la Polisi ikilinganishwa na makadirio yalifikia **asilimia 70.6**, Jeshi la Magereza **asilimia 72**, Idara ya Uhamiaji **asilimia 66** na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji **asilimia 65**;
- (iii) Makusanyo ya Wizara Makao Makuu yalifikia

asilimia 42 na NIDA yalikuwa ni **asilimia 67.2** ya lengo la makusanyo kwa mwaka;

- (iv) Makusanyo ya jumla kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi hadi mwezi Februari, 2026 yalifikia **asilimia 67**, kiwango ambacho ni cha kuridhisha kwani ndicho kilichotarajiwa kufikiwa katika kipindi hicho. Hata hivyo, Fungu 51 - Wizara Makao Makuu lilikuwa limekusanya kwa **asilimia 42**, kiwango ambacho ni cha chini ikilinganishwa na lengo tarajiwa katika kipindi cha hadi Februari, 2026;
- (v) Makusanyo ya Jeshi la Polisi yamechangia **asilimia 24.6** ya makusanyo yote hadi kufikia mwezi Februari, 2026 ingawa lengo lilikuwa ni kufikia **asilimia 23.30** katika kipindi hicho;
- (vi) Makusanyo ya Jeshi la Magereza, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 0.19** na yamechangia **asilimia 0.2** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Februari, 2026;
- (vii) Makusanyo ya Uhamiaji, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 61.8** lakini hadi mwezi Februari, 2026 taarifa ilionesha yalifikia **asilimia 60.7**;
- (viii) Wizara Makao Makuu ilitarajiwa kuchangia makusanyo ya jumla ya wizara kwa **asilimia 0.09**, hata hivyo ilichangia kwa **asilimia 0.06**. Aidha, NIDA

ilikusudiwa kukusanya kwa **asilimia 11.6** ya lengo na imefanikiwa kukusanya kwa **asilimia 11.7** hadi Februari, 2026; na

- (ix) Makusanyo ya Jesho la Zimamoto na Uokoaji, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 2.9**, na taarifa ya makusanyo ilionesha yalichangia kwa **asilimia 2.8**.

2.2.3 Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, Kamati ilichambua mwenendo wa upatikanaji wa fedha kwa kuangalia kiwango cha fedha kilichopatikana ikilinganishwa na bajeti iliyopitishwa na Bunge, na uwiano wa bajeti kwa mafungu yote matano ya wizara kama ilivyopitishwa na Bunge ikilinganishwa na uwiano wa upatikanaji wa fedha kwa mafungu hayo kama ifuatavyo:-

- (i) Kiwango cha matumizi kilichoidhinishwa na Bunge kwa kila fungu ikilinganishwa na fedha iliyopatikana kwa kila fungu kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 03**.
- (ii) Uwiano wa matumizi kwa kila fungu kama ilivyoidhinishwa na uwiano wa fedha zilizopatikana kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 04**.

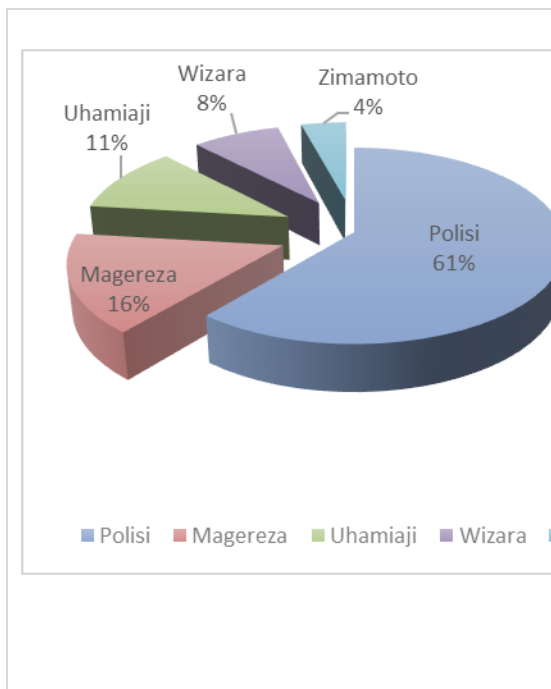
Kielelezo Na. 3: Ulinganisho wa Bajeti ilioidhinishwa na Bunge na kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa kila Fungu)

FUNGU	Makadirio ya Matumizi kwa mwaka 2025/2026	Asilimia	Fedha iliyopatikana hadi Februari, 2026	Asilimia
28-Polisi	1,258,081,224,000	60.9	1,148,706,034,122.90	91
29-Magereza	330,529,808,000	16	218,392,830,497.70	66
93-Uhamiaji	227,091,159,000	11	171,779,164,327.06	75.6
51-Wizara	165,669,494,000	8	62,469,229,533.25	38
14-Zimamoto	85,791,032,000	4.1	51,997,296,011.07	60.6
JUMLA	2,067,161,717,000	100	1,653,344,554,491.98	80

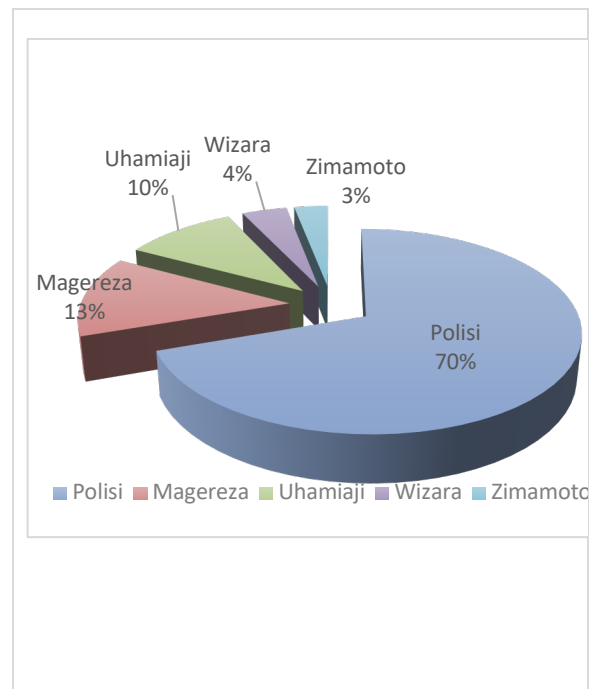
Chanzo: Randama ya Wizara 2026/2027 na Usanifu wa Kamati

Kielelezo Na. 4: Makadirio ya Uwiano wa Ainda za Matumizi ukilinganishwa na Uwiano wa Upatikanaji wa Fedha kwa aina za Matumizi

Uwiano wakati wa Makadirio

Uwiano katika upatikanaji wa fedha

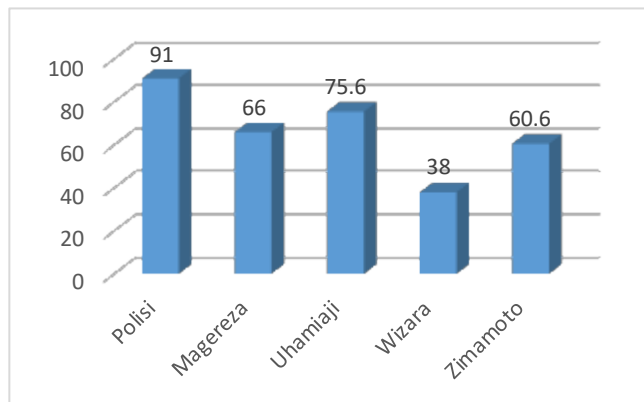

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026 na usanifu wa Kamati

- (iii) Ulinganisho wa fedha zilizoidhinishwa na Bunge na kiasi cha fedha kilichopatikana kwa mafungu yote kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 05**;

Kielelezo Na. 5: Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa kila Fungu

Ulinganisho wa upatikanaji wa fedha kwa Wizara hadi Feb. 2026 kwa bajeti iliyoidhinishwa na Bunge

Chanzo: Randama ya Wizara 2026/2027 na usanifu wa Kamati

Mheshimiwa Spika, ulinganishaji unasaidi kuweka ulinganisho wa upatikanaji wa fedha na kubaini maeneo ambayo mwenendo wake si wa kuridhisha au upo chini ya wastani. Uchambuzi umebaini yafuatayo:-

- (i) Kiasi cha fedha kilichopokelewa na Wizara hadi Februari, 2026 ni **asilimia 80** ya fedha zote zilizoidhinishwa katika mwaka wa fedha 2025/2026;
- (ii) Katika fedha zilizopatikana mishahara ilikuwa ni **asilimia 33.5**, matumizi mengineyo **asilimia 23.5**

na fedha za maendeleo **asilimia 22.8**;

- (iii) Uwiano wa Bajeti kwa ajili ya matumizi ya Wizara hii, ulikuwa ni **asilimia 46** kwa mishahara, matumizi mengineyo **asilimia 34** na miradi ya maendeleo **asilimia 20**;
- (iv) Hadi kufikia Februari, 2026 uwiano wa Bajeti kwa fedha zilizopokelewa ni mishahara **asilimia 41.9**, matumizi mengineyo (OC) **asilimia 29.5** na miradi ya maendeleo **asilimia 28.5**;
- (v) Mishahara iliyopokelewa ni sawa na **asilimia 73** ya bajeti yote iliyotengwa kwa ajili hiyo katika mwaka 2025/2026, ikiwa ni wastani unaoridhisha;
- (vi) **Fungu 28** - Jeshi la Polisi lilikuwa limepokea zaidi ya **asilimia 50** ya fedha za maendeleo, wakati mafungu mengine yote yalipokea kwa kiwango cha chini ya asilimia 50 ya fedha za maendeleo;
- (vii) **Fungu 29** - Jeshi la Magereza lilikuwa limepokea wastani wa **asilimia 0.7** ya fedha zote zilizopokelewa kwa ajili ya maendeleo;
- (viii) Kiasi cha Fedha kilichopokelewa na Wizara kwa ajili ya matumizi mengineyo (OC) kilikuwa asilimia 29.5 ya fedha yote iliyopokelewa;
- (ix) Fedha kwa ajili ya matumizi mengineyo

iliyopokelewa hadi robo ya tatu ya utekelezaji wa bajeti ni asilimia 69.5 ya bajeti yote iliyotengwa kwa matumizi hayo; na

- (x) Upatikanaji wa fedha kwa mafungu yote katika mwaka wa fedha 2025/2026 ulikuwa ni kwa wastani wa zaidi ya **asilimia 50**.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi huu wa Kamati umebaini kuwa mtiririko wa fedha kwa ajili ya matumizi ya kawaida kwa makao makuu ya Wizara na Taasisi zake ni wa kuridhisha kwani ulikuwa ni zaidi ya **asilimia 60**.

Aidha, mtiririko wa fedha za maendeleo haukuwa wa kuridhisha kwa Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, Fungu – 29-Jeshi la Magereza na Fungu 51- Wizara, kwani ulikuwa chini ya **asilimia 50**.

Mheshimiwa Spika, ni rai ya Kamati kwamba Wizara ijikite katika kuhakikisha kunakuwa na mtiririko bora wa fedha kutoka hazina ili kutoathiri utekelezaji wa miradi na hivyo kuleta tija iliyotarajiwa.

SEHEMU YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027

3.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 120 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, 2025 Kamati ilipokea na kuchambua Taarifa ya Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2026/2027. Uchambuzi huo wa Kamati uligusia makadirio ya makusanyo ya maduhuli, matumizi ya kawaida na matumizi ya maendeleo.

3.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027.

Mheshimiwa Spika, jumla ya kiasi cha fedha kinachoombwa kuidhinishwa na Bunge lako tukufu kwa ajili ya Wizara hii kwa mwaka wa fedha 2026/2027 kwa mafungu yote matano ni **shilingi 2,443,215,927,000.00/=**. Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, kiasi hicho kimeongezeka kwa **asilimia 18** ikilinganishwa na **shilingi 2,067,162,717,000.00/=** zilizoidhinishwa katika mwaka wa fedha 2025/2026.

Mheshimiwa Spika, kati ya bajeti hiyo, **shilingi 1,183,766,640,000.00/=** sawa na **asilimia 48** ya bajeti yote ni

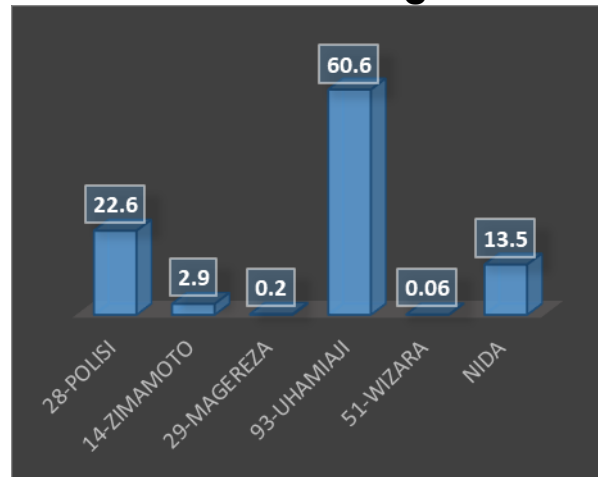
kwa ajili ya mishahara (PE), **shilingi 769,599,845,531.00/=** sawa na **asilimia 31.4** ya bajeti yote ni kwa ajili ya matumizi mengineyo (OC), na **shilingi 489,849,441,469.00/=** sawa na **asilimia 20.4** ya bajeti yote ni kwa ajili ya maendeleo (DEV). Aidha, uchambuzi zaidi umebaini kuwa kuna ongezeko katika bajeti ya mishahara kwa **asilimia 2** ikilinganishwa na **asilimia 46** katika mwaka wa fedha 2025/2026; na matumizi ya maendeleo kwa **asilimia 0.4** ikilinganishwa na **asilimia 20** katika mwaka wa fedha 2025/2026. Kwa upande mwingine, kiasi kilichotengwa kwa ajili ya matumizi mengineyo kimepungua kwa **asilimia 2.5** ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2025/2026 ambacho kilikuwa ni **asilima 33.9**.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi zaidi wa Kamati ulibaini kuwa ongezeko la **asilimia 2** katika mishahara ni kutokana na ongezeko la nafasi za ajira kwa Wizara hii, hali inayotarajiwa kuongeza nguvu kazi, na hivyo kuchochea ufanisi wa kiutendaji na kuongeza mapato.

3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027

Mheshimiwa Spika, makadirio ya mapato kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2026/2027 ni **shilingi 577,090,000,000.00/=** kwa mafungu yote matano. Hii ni sawa na ongezeko la **asilimia 11.6** ya makadirio ya makusanyo ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2025/2026 ambao makadirio yalikuwa ni **shilingi 517,000,000,000.00/=**

Kielelezo Na. 6: Uwiano wa Makadirio ya Makusanyo kwa kila Fungu

Mgawanyo wa makadirio ya makusanyo kwa mafungu ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2026/2027

Chanzo: Randama ya Wizara na Usanifu wa Kamati

Mheshimiwa Spika, mgawanyo wa makusanyo ya mapato unaonesha kuwa Fungu 93 – Idara ya Uhamiaji itachangia kwa asilimia **60.6**; Fungu 28 - Jeshi la Polisi **asilimia 22.6**; NIDA **asilimia 13.5**; na Fungu 14 – Jeshi la Zimamoto na Uokoaji **asilimia 2.9**. Aidha, mafungu yaliyosalia yatachangia kwa kiwango cha chini ya **asilimia 1** ambayo ni Fungu 29 - Jeshi la Magereza **asilimia 0.2** na Fungu 51 - Wizara Makao Makuu **asilimia 0.06**.

Uchambuzi zaidi wa Kamati ulibaini kuwa, kiwango cha makadirio kwa fungu 51 kimepungua kutoka **asilimia 0.09** katika mwaka wa fedha 2025/2026. Kamati ilipohitaji ufafanuzi kutokana na hali hiyo, ilielezwa kuwa ni

kutokana na kukamilika kwa zoezi la uhakiki na uhuishaji wa vyeti vya usajili na ukusanyaji madeni ya miaka ya nyuma kwa taasisi za kidini na zisizo za kidini nchini.

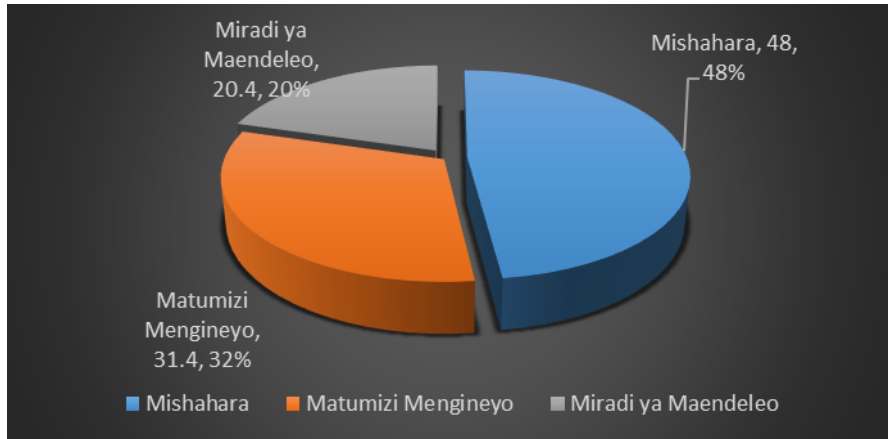
Mheshimiwa Spika, ni maoni ya Kamati kwamba wizara ifanye tathmini ya kina kuhusu vyanzo vya mapato vilivyopo na kuibua vyanzo vipya ili kuboresha na kuongeza wigo wa makusanyo.

3.4 Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa makadirio ya bajeti ya maendeleo ulifanyika kwa kulinganisha na utekelezaji wa bajeti iliyoidhinishwa na Bunge katika mwaka wa fedha 2025/2026. Hii inasadia kubaini mapungufu na kuakisi uhalisia wa matarajio ya utekelezaji wa bajeti kwa mwaka wa fedha 2026/2027. Uchambuzi wa Kamati ulibaini yafuatayo:-

- (i) Matumizi kwa ajili ya miradi ya maendeleo yanakadiriwa kuwa **asilimia 20.4** ya bajeti yote ya Wizara iliyotengwa kwa ajili ya utekelezaji katika mwaka wa fedha 2026/2027 kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 07:**

Kielelezo Na. 7: Makadirio ya Fedha za Mapato na Matumizi kwa Mwaka 2026/2027

Chanzo: Randama ya Wizara na usanifu wa Kamati

- (ii) Makadirio ya bajeti ya maendeleo kwa mwaka wa fedha 2026/2027 yameongezeka kwa **asilimia 18** ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2025/2026;
- (iii) Uwiano wa utekelezaji wa Bajeti unaonesha kuwa hadi Februari, 2026 mapokezi ya fedha za maendeleo yalikuwa ni **asilimia 28.5** kwa mafungu yote. Hivyo, ongezeko la **asilimia 18** linaleta mashaka iwapo litakuwa na tija ikizingatiwa kuwa mwenendo wa upatikanaji wa fedha za maendeleo katika mwaka huu wa fedha haukuwa mzuri;

SEHEMU YA NNE

4.0 MAONI, USHAURI NA HITIMISHO

4.1 Maoni ya Kamati

Mheshimiwa Spika, uchambuzi uliofanywa na Kamati kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi umejenga msingi wa jumla wa mtazamo na maoni ya kamati kuhusu makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kama ilivyowasilishwa na mtoa hoja. Aidha, mtazamo huo unazingatia matokeo ya uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji na ufuatiliaji wa kawaida wa shughuli za Wizara hii. Kwa msingi huo, Kamati ina mtazamo na maoni yafuatayo:-

- (i) Ufuatiliaji wa fedha za maendeleo kutoka hazina upewe kipaumbele ili kuwezesha upatikanaji wa fedha hizo na hivyo kutoathiri utekelezaji wa miradi kama ilivyopangwa;
- (ii) Serikali iendelee kuongeza uwezo wa ndani katika fedha za maendeleo na hivyo kupunguza utegemezi wa fedha za nje ambazo mtiririko wake si wa uhakika;
- (iii) Serikali iendelee na mikakati madhubuti na endelevu ya kuajiri watumishi wa kutosha kwa vyombo na taasisi zilizo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi ili kukidhi mahitaji yaliyopo;

- (iv) Serikali iimarisha matumizi ya teknolojia na zana za kisasa kwa vyombo na taasisi zilizo chini ya Wizara hii ili kubaini, kabiliana na kudhibiti uhalifu na njia mpya za uhalifu zinazochagizwa na maendeleo ya kiteknolojia;
- (v) Serikali iendelee kutoa kipaumbele katika kuongeza raslimali watu, vifaa na vyombo vya usafiri kwa vyombo vya ulinzi na usalama ili kuimarisha utendaji wake;
- (vi) Serikali iendelee kusimamia kikamilifu zoezi la urejeshwaji wa wakimbizi katika nchi walizotoka kutokana na kuimarika kwa hali ya usalama na utulivu katika nchi hizo;
- (vii) Serikali iendelee kutoa kipaumbele katika kuhakikisha vyombo vya ulinzi na usalama vinatambua, kurasimisha na kulinda kikamilifu maeneo yake ili kuepusha uvamizi na migogoro kutoka kwa jamii zinazozunguka maeneo hayo;
- (viii) Serikali iendelee kuweka mkakati madhubuti wa kuhakikisha madai ya watumishi na madeni ya wazabuni katika vyombo na taasisi zilizo chini ya Wizara yanalipwa ili kutoathiri utendaji na utoaji wa huduma;
- (ix) Serikali iendelee kuimarisha uwezo wa kiuzalishaji kwa vyombo na taasisi zilizo chini ya Wizara kwa

kuwezesha upatikanaji wa zana, mitambo na teknoplojia ya kisasa; na

- (x) Kuendelea kuboresha mazingira ya kazi kwa taasisi na vyombo vilivyo chini ya wizara ni jambo la kupewa kipaumbele kwa kuendelea kujenga na kukarabati miundombinu ya majengo ya ofisi na makazi.

4.2 Ushauri wa Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa msingi wa maoni na mtazamo uliotolewa hapo juu, Kamati inatoa ushauri ufuatao:-

- (i) Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi iweke utaratibu mzuri wa kufuatilia na kuhakikisha fedha za maendeleo zinapatikana kama zilivyokasimiwa na Bunge kwa mafungu yote ili kutoathiri utekelezaji wa miradi iliyokusudiwa;
- (ii) Serikali ihakikishe inaendelea kuweka mikakati na kuajiri askari wa kutosha kuendana na mahitaji yaliyopo ili kuendelea kuimarisha utendaji kazi wa vyombo na taasisi zilizo chini ya Wizara; na
- (iii) Serikali iimarishe matumizi ya zana na vifaa vya kidijiti katika utendaji kazi wa vyombo na taasisi zilizo chini ya Wizara ili kubaini, kukabili na kudhibiti mbinu na aina mpya za kiuhalifu vinavyochagizwa na ukuaji wa kiteknolojia.

4.3 Ushauri Mahsusi

Mheshimiwa Spika, pamoja na ushauri wa jumla, Kamati inao ushauri mahsusi kulingana na yaliyobainika. Ushauri huo ni kama ifuatavyo:-

- (i) Serikali ihakikishe fedha zilizotengwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo zinatolewa kikamilifu na kwa wakati ili kurahisisha utekelezaji wa miradi kama ilivyopangwa;
- (ii) Serikali iendeele kuimarisha uwezo wa fedha za ndani katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo ili kupunguza utegemezi wa fedha za nje, ambazo mtiririko wake si wa uhakika. Mfano; Fungu 29 – Jeshi la Magereza katika mwaka wa fedha 2025/2026 lilitenga **asilimia 17** ya fedha za maendeleo kutokana na vyanzo vya nje, na hadi kufikia robo ya tatu ya utekelezaji wa bajeti hiyo, hakuna kiasi chochote kilichokuwa kimepokelewa. Aidha, NIDA katika mwaka ujao wa fedha imetenga **asilimia 27** ya fedha za maendeleo kutoka vyanzo vya nje;
- (iii) Serikali iweke mkakati wa kuongeza rasilimali watu na vyombo vya usafiri kwa Idara ya Uhamiaji ili kuendelea kuimarisha utendaji na kuimarisha misako, doria na ukaguzi. Hatua hiyo itasaidia

kuimarisha usalama, uzingatiaji wa sheria na kuongeza mapato ya Serikali;

- (iv) Serikali iendelee kusimamia kikamilifu urejeshwaji wa wakimbizi katika nchi walizotoka, pamoja na kuendelea kuwaelimisha wakimbizi na watanzania waishio katika maeneo jirani na kambi za wakimbizi kuhusu umuhimu wa zoezi hilo;
- (v) Serikali iendelee kuimarisha matumizi ya Teknolojia za kisasa ikiwemo mifumo ya TEHAMA kwa taasisi na vyombo vilivyo chini ya Wizara ili kuimarisha juhudi za kukabiliano na vitendo vya kiuhalifu;
- (vi) Serikali iongeze kasi ya utekelezaji wa mpango wa ununuzi wa majengo ya NSSF, Mjini Moshi - Kilimanjaro kwa ajili ya kuwezesha upanuzi wa Chuo cha Uhamiaji – TRITA.
- (vii) Serikali iendelee kuwezesha na kutenga fedha kwa ajili ya kupatikana ardhi zaidi kwa ajili ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika maeneo ya mijini na pembezoni mwa miji (kwa malengo ya sasa na baadae). Hatua hiyo italiwezesha jeshi hilo kuendelea kujenga miundombinu ya vituo vya zimamoto na ukoaji nchini na hivyo kuendelea kuboresha utoaji wa huduma kwa jamii;
- (viii) Serikali iendelee kuongeza rasilimali watu na

vifaa vya kisasa kwa Jeshi la Polisi ili kuongeza uwiano katika utoaji huduma kwa wanachi na kurahisisha utekelezaji wa majukumu yake;

- (ix) Serikali iendelee kuhamasisha na kuhakikisha vyombo vya ulinzi na usalama chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi vinaendelea kupima na kuweka alama za mipaka katika maeneo yake ili kuimarisha utambuzi wa maeneo husika na kupunguza migogoro na wanachi. Mfano, Jeshi la Magereza limefanikwa kupima maeneo yake 17 na linaendelea kupima maeneo mengine; na
- (x) Serikali iendelee kulijengea uwezo wa kiuzalishaji Jeshi la Magereza kwa kuweka mikakati ya kuongeza Mitambo na zana za Kilimo, sambamba na ujenzi wa viwanda utakaosaidia katika kuongeza uzalishaji, na hivyo kupunguza utegemezi kwa serikali katika huduma za urekebishaji.

4.4 Hitimisho

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru kwa mara nyingine kwa kunipa nafasi ili niweze kuwasilisha Taarifa hii. Aidha, Nawashukuru Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ambao maoni, ushauri na ushirikiano wao umewezesha

kukamilika kwa taarifa hii. Naomba majina yao kama yalivyo orodheshwa katika Taarifa hii yaingie kwenye Kumbukumbu za Taarifa Rasmi za Bunge (*Hansard*):-

1. Mhe. Najma Murtaza Giga, Mb - Mwenyekiti
2. Mhe. Pascal Inyasi Chinyele, Mb - M/Mwenyekiti
3. Mhe. Daniel Tlemai Awack, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Dkt. Tulia Ackson, Mb - Mjumbe
5. Mhe. Mary Pius Chatanda, Mb - Mjumbe
6. Mhe. Nape Moses Nnauye, Mb - Mjumbe
7. Mhe. Zainab Rashi Kawawa, Mb - Mjumbe
8. Mhe. Dkt. Selemani Saidi Jafo, Mb - Mjumbe
9. Mhe. Christina Solomon Mndeme, Mb - Mjumbe
10. Mhe. Fadhili Ally Liwaka, Mb - Mjumbe
11. Mhe. Salum Khamis Haji, Mb - Mjumbe
12. Mhe. Abdul Yussuf Maalim, Mb - Mjumbe
13. Mhe. Ramadhan Muhidin Ramadhan, Mb - Mjumbe
14. Mhe. Asya Ali Khamis, Mb - Mjumbe
15. Mhe. Agnes Elias Hokororo, Mb - Mjumbe
16. Mhe. Elibariki Immanuel Kingu, Mb - Mjumbe
17. Mhe. Zainab Abdallah Issa, Mb - Mjumbe
18. Mhe. Juma Omari Kipanga, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Dkt. David Mathayo David, Mb - Mjumbe
20. Mhe. Angela Charles Kizigha, Mb - Mjumbe
21. Mhe. Dkt. Lazaro KilliaKomba, Mb - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Wajumbe wa Kamati napenda kutumia fursa hii kumshukuru Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi Mhe. Patrobasi Paschal Katambi (Mb) na Naibu Waziri, Mhe. Ayoub Mohammed Mahmoud (Mb), kwa ushirikiano wao mzuri kwa Kamati. Aidha, nawashukuru Katibu Mkuu Ndg. Ally Senga Gugu, Naibu Katibu Mkuu Dkt. Maduhu Kazi pamoja na Watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano na mchango wao katika kipindi chote cha utekelezaji wa majukumu ya kikanuni ya Kamati.

Mheshimiwa Spika, mwisho lakini si kwa umuhimu, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge, Ndg. Baraka Idelphonce Leornad, kwa uratibu mzuri wa shughuli za Kamati na Bunge. Aidha, naishukuru Sekretariat ya Kamati kwa kuratibu vyema shughuli za Kamati na kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako Tukufu lipokee Taarifa hii ili lijadili na likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2026/2027 kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

Mheshimiwa Spika, naunga mkono hoja na naomba kuwasilisha.

Najma Murtaza Giga, Mb

**MWENYEKITI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA**

25 Mei, 2026

UTEKELEZAJI WA MAONI NA USHAURI WA KAMATI

- 1. Serikali iendelee kuboresha hali ya vyombo vya usafiri na usafirishaji kwa majeshi yaliyo chini ya Wizara hii. Kufanya hivyo, kutaboresha utendaji kazi wa majeshi haya katika kukabiliana na uhalifu pamoja na majangambalimbali na hivyo kuboresha hali ya usalama wa raia na mali zao.**

Serikali kupitia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji inaendelea kuboresha hali ya vyombo vya usafiri na usafirishaji ili kukabiliana na majanga mbalimbali kwa ufanisi. Katika mwaka 2025/26 Jeshi limepokea jumla ya magari **166** kati ya hayo, magari **158** ni ya kuzima moto na uokoaji, mitambo miwili (**2**) kwa ajili ya kuvuta magari mabovu yaliyopata ajali na karakana sita (**6**) zinazohamishika. Vilevile, Jeshi limepokea boti **23**, helikopta moja (**1**) pamoja na vifaa mbalimbali vya kuzima moto na uokoaji.

- 2. Serikali iendelee na mkakati wake wa kuboresha hali ya vifaa na vitendea kazi kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Kufanya hivyo kutaongeza ufanisi wa Majeshi hayo katika utendaji kazi ikiwemo ukusanyaji wa maduhuli.**

Wizara kupitia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji imeendelea na mkakati wa kuboresha hali ya vifaa na vitendea kazi ili kuongeza ufanisi katika utendaji kazi ikiwemo ukusanyaji wa maduhuli. utendaji kazi ikiwemo ukusanyaji wa maduhuli. Katika mwaka wa fedha, 2025/26 Jeshi limepokea magari **92** kwa ajili ya utawala na

ukaguzi wa kinga na tahadhari dhidi ya moto, shughuli za kioperesheni na kubebea wagonjwa. Pia, magari hayo yanatumika katika shughuli za ukusanyaji wa maduhuli.

- 3. Pamoja na juhudi za Serikali kuongeza ajira kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara katika kipindi cha miaka minne iliyopita, Serikali iendeele kuviwezesha Vyombo vya Ulinzi na Ulinzi na Usalama kwa kuajiri Askari wengi zaidi ili kuimarisha utendaji kazi wa vyombo hivyo katika kuhudumia wananchi na hivyo kwenda sambamba na mahitaji halisi na ukuaji wa makazi na shughuli za kiuchumi.**

Serikali imeendelea kuliwezesha Jeshi la Zimamoto na Uokoaji kwa kulipatia vibali vya ajira ili kuimarisha utendaji kazi. Hadi kufikia Februari, 2026 Jeshi limeajiri Askari **444** na limepata kibali cha kuajiri Askari **1,000** ambao wanaendelea na mafunzo ya kozi ya awali ya kuzima moto na uokoaji katika Chuo cha Zimamoto na Uokoaji Chogo kilichopo Wilaya ya Handeni, Tanga. Aidha katika mwaka 2026/27 Jeshi linatarajia kuajiri Askari **500**. kuzima moto na uokoaji katika Chuo cha Zimamoto na Uokoaji Chogo kilichopo Wilaya ya Handeni, Tanga. Aidha katika mwaka 2026/27 Jeshi linatarajia kuajiri Askari **500**.

- 4. Kukua kwa teknolojia kunachangia kuibuka kwa uhalifu mpya na njia mpya za uhalifu. Ili kukubaliana na hali hii, Serikali iimarishe matumizi ya zana na vifaa vya kidijitali katika utendaji kazi wa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Suala**

hili liende sambamba na kuimarisha mafunzo kwa Askari na Watumishi.

Wizara kupitia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji inaendelea na jitihada za kujiimarisha katika matumizi ya zana na vifaa vya kidigitali ambapo katika mwaka 2025/26 Jeshi limenunua vifaa vya ulinzi wa TEHAMA pamoja na kuanza kuunganisha vituo katika Mtandao wake Binafsi wa Mawasiliano (*Virtual Private Network (VPN)*) ili kuimarisha usalama wa mifumo. Vilevile, Jeshi limesimika miundombinu ya kisasa ya mawasiliano muhimu ya kioperesheni (*Operational Critical Communication*) yenye teknolojia ya *Digital Mobile Radio (DMR Tier III)* katika Kamandi **28**, vituo **70** pamoja na vituo viwili (**2**) vya Kuongozea mawasiliano. Pia, Jeshi limefanikiwa kutoa na kuwezesha mafunzo ya kisasa usalama wa TEHAMA kwa Askari na Watumishi **102**.

5. Wizara iweke mkakati kuhakikisha Vyombo vya Usalama vilivyo chini ya Wizara hii vinapata maeneo ya ardhi kwa ajili ya matumizi ya wakati ujao kutokana na ukweli kuwa matumizi ya ardhi yanaongezeka kwa kasi nchini.

kupitia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji inaendelea na utaratibu wa kuwezesha upatikanaji wa maeneo makubwa kwa ajili ya ujenzi wa vituo pamoja na nyumba za makaazi ya Askari unaokidhi miundombinu ya kisasa na mahitaji ya baadae. Kupitia utaratibu huo, jumla ya **Shilingi 599,980,075.35** zimepokelewa katika mwaka 2025/26 kwa ajili ya kuwezesha upatikanaji wa ardhi yenye ukubwa wa Ekari **309.18** katika Mikoa ya Dodoma, Geita, Iringa,

Katavi, Kagera, Lindi, Manyara, Mara, Mtwara, Mwanza, Morogoro, Njombe, Ruvuma, Simiyu, Singida, Shinyanga, Tabora na Tanga. Aidha, kwa sasa maeneo kwa ajili ya ujenzi wa vituo daraja A yatakuwa na ukubwa wa mita za mraba **6,400**, daraja B mita za mraba **5,200** na daraja C mita za mraba **4,900**. Pia, maeneo kwa ajili ya makaazi ya Maafisa, Wakaguzi na Askari kwa daraja A, yatakuwa na ukubwa wa mita za mraba **45,125**, kwa daraja B mita za mraba **39,500** na daraja C mita za mraba **33,000**.

6. Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi iweke utaratibu mzuri na unaotekelezeka wa miradi ya maendeleo ili kuweza kuomba fedha za maendeleo HAZINA kwa Mafungu yote Matano kwa kuzingatia mipango iliyowekwa na kwa wakati.

Wizara imeweka utaratibu wa kuhakikisha kuwa fedha za maendeleo zilizotengwazinapatikana kwa wakati kwa ajili ya kutekeleza shughuli zilizopangwa. Utaratibu huo unahusisha: kuandaa na kuwasilisha kwa wakati nyaraka za maombi ya fedha za maendeleo kwa kuzingatia Mwongozo wa utaratibu wa Maombi na utoaji wa Fedha za Utekelezaji wa Bajeti ya Serikali wa mwaka 2020; na kufanya ufuatiliaji wa maombi hayo ya fedha yaliyowasilishwa Wizara ya Fedha kupitia timu ya maafisa 12 (Wawili kutoka kila Fungu na NIDA) ambayo imepewa jukumu hilo. Hatua hizo zimewezesha utolewaji wa **Shilingi bilioni 473.4** za miradi ya maendeleo sawa na **asilimia 114** ya **Shilingi bilioni 415.1** zilizotengwa kwenye bajeti ya maendeleo kwa Wizara pamoja na mafungu yake. Kiasi hicho pia kinajumuisha fedha zilizotolewa nje

ya bajeti ya Wizara kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli maalum kama ilivyobainishwa kwenye taarifa za utekelezaji wa bajeti ya mwaka 2025/26 za mafungu husika.

7. Serikali ishirikiane na wadau mbalimbali kutoa elimu kwa umma juu ya biashara haramu ya usafirishaji wa binadamu kuhusu athari zake na namna ya kukabiliana na biashara hiyo inayokua kwa kasi nchini.

Serikali inaendelea kushirikiana na wadau mbalimbali kama vile Shirika la Kimataifa la Uhamaji (IOM), Shirika la Kimataifa la UNODC, Lawyers Without Border, Daughters of Mary Immaculate (DMI), Wotesawa, KIWOHEDE, Mtandao wa Kupinga Usafirishaji Haramu wa Binadamu Tanzania (TANAHUT), Save the Children na Tanzania Network of Legal Aid Providers (TANLAP) kutoa elimu kwa umma kuhusu usafirishaji haramu wa binadamu na madhara yake.

Elimu hiyo inawasaidia wananchi kutambua mbinu zinazotumiwa na wahalifu, kuripoti viashiria vya uhalifu huo kwa mamlaka husika, na kuepuka ahadi za ajira au safari zisizo na uthibitisho rasmi. Jumla ya wananchi 4,490 kutoka mikoa mbalimbali walipewa elimu hiyo kupitia makongamano, semina, warsha na maadhimisho. Lengo ni kujenga jamii yenye uelewa, inayoweza kujilinda na kushirikiana na mamlaka katika kuzuia na kupambana na biashara hii haramu ambayo inaathiri utu, usalama na maendeleo ya Taifa.

- 8. Ofisi ya Msajili wa Jumuiya iwe Mamlaka/Taasisi kamili inayojitegemea. Kufanya hivyo kutasaidia taasisi hiyo kutekeleza majukumu yake kuanzia ngazi ya Kitongoji, Kijiji, Mtaa na Wilaya, tofauti na sasa ambapo inatekeleza majukumu yake kama Idara ndani ya Wizara.**

Katika kutekeleza ushauri huu Wizara iliwasiliana na Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora ambayo ilishauri kuwa ni vema yakafanyika kwanza marekebisho ya Sheria ya Jumuiya Sura ya 337 ili kuiwezesha Ofisi ya Msajili wa Jumuiya za Kiraia kuwa Mamlaka/Taasisi inayojitegemea. Taratibu za marekebisho ya sheria hiyo tayari zimeanza ambapo maoni kutoka kwa wadau mbalimbali ndani ya Serikali yameshakusanywa.

Pia, Wizara imeanza kufanya maboresho ya Muundo wa Ofisi ya Msajili wa Jumuiya za Kiraia ambayo yataipandisha hadhi kutoka kuwa Kitengo na kuwa Divisheni.

- 9. Serikali iendelee kusimamia inavyostahili katika kuhakikisha Askari wa Idara ya Uhamiaji wanazingatia Sheria, Kanuni, taratibu, Miiko, Weledi, Tamaduni na Maadili ya Idara hiyo katika utendaji kazi wao**

Idara imeendelea kusimamia ipasavyo miiko, weledi, tamaduni na maadili ya Maafisa na Askari wake katika utendaji wa majukumu ya kila siku kwa kuzingatia Sheria, Kanuni na taratibu za Kiuhamiaji. Katika kipindi cha Julai hadi Februari, 2026 jumla ya Maafisa na Askari 10 walichukuliwa hatua za kinidhamu ambapo kati yao Maafisa 2 walipata adhabu ya kutopandishwa vyeo, 2

wamepewa onyo, 4 kesi zao zinaendelea na 1 amefukuzwa kazi. Aidha, Idara inaendelea kuwasisitiza Maafisa na Askari kuendelea kuishi katika kauli mbiu **YA UHAMIAJI UPENDO, MSHIKAMANO, UWAJIBIKAJI NA KUKATAA RUSHWA.**

10. **Serikali ifunge mfumo wa Uhamiaji Mtandao katika Ofisi zote za Uhamiaji zisizo na mfumo hiyo sambamba na mfumo wa udhibiti wa mipaka kwenye vituo 26 vya kuingia na kutoka nchini. Kufanya hivyo kutaimarisha udhibiti wa uingiaji na utokaji wa raia na wageni nchini kupitia mipaka yetu.**

Idara katika kuimarisha udhibiti wa uingiaji na utokaji wa raia na wageni nchini kupitia mipaka yetu imeendelea kuboresha mfumo wa Uhamiaji mtandao (e-immigration system). Kwa mwaka wa fedha 2025/26 Idara imetenga kiasi cha Shilingi 69,085,245,000.00 kwa ajili ya kuimarisha na kuboresha mfumo wa Uhamiaji Mtandao ikiwemo kufunga mfumo huo katika vituo 24 vya kuingia na kutoka nchini. Aidha, mpaka mwezi Februari 2026 Idara imeshapokea kiasi cha Shilingi 66,394,620,462.00 kutoka Hazina na vifaa vimeanza kupokelewa.

11. **Serikali iendeele kuboresha hali ya vyombo vya usafiri na usafirishaji kwa majeshi yaliyo chini ya Wizara hii. Kufanya hivyo, kutaboresha utendaji kazi wa Majeshi haya katika kukabiliana na uhalifu pamoja na majanga mbalimbali na hivyo kuboresha hali ya usalama wa raia na mali zao.**

Jeshi la Polisi limetengewa Bajeti ya **Shilingi 36,006,599,000** kwa ajili ya ununuzi wa magari. Mpaka sasa Jeshi limepokea kiasi cha

Shilingi 12,000,000,000 kwa ajili ya kununua magari **114** ya aina mbalimbali na taratibu za manunuzi zimekamilika. **Shilingi 235,489,323,525.30** zimepokelewa nje ya bajeti kwa ajili ya ununuzi wa magari **298** na pikipiki **24** za misafara ambapo magari **76** kati ya hayo yamepokelewa na yaliyobaki taratibu za manunuzi zimekamilika. Aidha, pikipiki zote zimeshapokelewa.

12. Jeshi la Polisi lijikite kwenye matumizi ya vifaa vya kisasa vya kiteknolojia katika kukabiliana na uhalifu. Hatua hii iende sambamba na kutoa mafunzo ya kisasa kwa Askari ili kuwawezesha kutumia vifaa hivyo katika utekelezaji wa majukumu yao.

katika kukabiliana na uhalifu unaotokana na kukua kwa teknolojia Jeshi limeendelea kuimarisha matumizi ya TEHAMA kwa kuanzisha mifumo **08** ya huduma za Polisi mtandao, mifumo **05** inasomana na mifumo ya taasisi nyingine, ununuzi wa redio za mkononi **4,800**, magari **1,210** na vifaa vya kurudia mawasiliano (Repeaters) **139** kwa gharama ya **Shilingi 8,000,000,000.00**. Vilevile, Shilingi Bilioni 15 zimepokelewa kati ya Shilingi Bilioni 30 zilizotengwa katika bajeti ya mwaka 2025/26 kwa ajili ya ununuzi wa vifaa vya kutengeneza mfumo wa alama za vidole (Automated Fingerprint Information System- AFIS). Aidha, Serikali kupitia Shirika la Uzalishaji mali la Jeshi la Polisi linatarajia kuingia ubia kwa ajili ya kusimika Mifumo wa Miji salama (Safe city) kwa kuanzia Majiji ya Dar es saam, Arusha na Dodoma.

